

Floristická překvapení v korytě otrávené řeky aneb jak Bečvě opět prospěla povodeň

Floristic surprises in the bed of a poisoned river: How the Bečva River once again benefited from a flood

Ondřej Obrtlík

Univerzita Palackého v Olomouci, Přírodovědecká fakulta, Katedra botaniky, Šlechtitelů 27,
CZ-783 71 Olomouc-Holice; e-mail: ondrej.obrtlik01@upol.cz

Abstract: This paper presents noteworthy floristic records of vascular plants from the riverbed of the Bečva River, one of the few remaining Czech rivers with exposed gravel deposits. During the late phase of the previous growing season, the river was strongly affected by flash floods. Several interesting species, including endangered taxa and neophytes, were recorded during 2025, almost exclusively on gravel bars. Notable findings among the endangered species included *Elatine triandra*, *Kickxia elatine* and *Ranunculus sardous*, all previously unrecorded from the Bečva River. Such discoveries underscore the importance of gravel deposits, which are extraordinary features of the local landscape.

Keywords: alluvial gravel deposits, Bečva River, floristic records

Taxonomické pojetí a nomenklatura: Kaplan et al. 2019

Úvod

Zhruba v polovině září roku 2024 se Českou republikou prohnaly přívalové srážky, jež vyústily ve vlnu bleskových záplav na vícero vodních tocích. Silně zvýšený stav průtoku byl zaznamenán i na řece Bečvě a na některých jejích úsecích byl dokonce vyhlášen 3. povodňový stupeň. Velká voda tak nakrátko opět dodala největšímu levostrannému přítoku Moravy sílu naplno divočit – vylévat se do okolí, strhávat břehy a přemísťovat sedimenty. V nedávné minulosti řeka tímto způsobem významně vybřežila při povodních v roce 1997, zejména pak na úseku mezi Valašským Meziříčím a Hranicemi na Moravě, jemuž se tento článek detailně věnuje. Tehdy byly na několika místech zničeny zpevněné břehy a obnovena dynamika šterkových náplavů (Hradílek et al. 2018). Od té doby tedy může při značném zvýšení průtoku docházet k rozsáhlé erozi, která remodeluje říční koryto, odstraňuje z něj vegetaci a umožňuje tak jeho novou kolonizaci. Části toků divočících řek krátce po povodních proto nabízejí přirozená společenstva rané sukcese, jež mohou být floristicky nepředvídatelná a velmi zajímavá. Tyto okolnosti byly hlavní motivací pro uskutečnění tohoto průzkumu.

Zamezit nebezpečí dalších ničivých povodní na Bečvě si klade za cíl plánované vodní dílo Skalička. V minulosti se hovořilo o vybudování rozsáhlé přehrady, která by se bezesporu zařadila mezi další obdobné zločiny páchané na krajině. Bečva je jednou z posledních šterkonosných řek naší přírody a přehrada by ji o tuto vlastnost (tvořit šterkové náplavy) připravila. Zároveň by také byla zaplavena cenná lužní společenstva. V průběhu let byl ale plán přehodnocen a dnes se uvažuje o méně invazivním zásahu – stavbě bočního suchého poldru. V souvislosti s šetrnými zásahy do krajiny nelze opomenout revitalizaci úseku říčního koryta Bečvy u obcí Černotín, Skalička a Ústí. Ta probíhala mezi lety 2019–2023 a během ní bylo výrazně rozšířeno koryto, čímž se mimo jiné zvýšila úroveň protipovodňové ochrany přilehlých obcí. Kromě společensky diskutované kauzy ohledně zbudování přehrady řeka proslula rovněž v roce 2020 díky úniku prudce jedovatého kyanidu, jenž následně vyhubil značnou část hydrobioty. Za zmínku také stojí ekologická havárie u Hustopečí nad Bečvou, ke které došlo v únoru roku 2025 a při níž uniklo velké množství benzenu. Ten se v malém měřítku dostal i do vodního toku, avšak vodní život naštěstí zásadně neohrozil.

Okolí Bečvy poskytuje příležitosti ke studiu změn v krajině, vegetaci a flóře vyvolaných povodňovými událostmi. Na téma post-povodňové sukcesní dynamiky podél toku se v minulosti zaměřovalo vícero autorů jako např. Lacina (2003, 2007), Klečka (2004) a Grohmanová (2012). Babej (2012) se ve své diplomové práci detailně zabývá biogeomorfologií samovolně renaturalizovaného úseku u Hustopečí nad Bečvou. O flóře a vegetaci kolem toku při Oseku nad Bečvou pojednává článek Duchoslav & Dančák (2016). Na druhou stranu čistě floristicky zaměřených publikací není mnoho a většina údajů v databázi Pladias (2025) pochází z mapování biotopů a náhodných terénních zápisků. Nicméně jedna exkurze zaměřená na šterkové náplavy Bečvy se uskutečnila roku 2008 v průběhu konání floristického kurzu ČBS ve Vsetíně (Koutecký et al. 2009). Do jejího okolí byly v roce 2017 vedeny taktéž dvě exkurze Moravskoslezské pobočky České botanické společnosti: první zaměřená na jarní aspekt a mechorosty (Dančák & Tkačíková 2018) a druhá čistě bryologická (Kubešová et al. 2018). O výsledcích bryologického průzkumu během obou exkurzí souhrnně pojednává Hradílek et al. (2018). Menší množství regionálních floristických dat by mohlo být vysvětleno náročnější přístupností terénu. Koryto Bečvy je totiž téměř po celém svém obvodu lemováno jen těžko prostupnými porosty kopřiv a invazních druhů (zástupci rodů *Reynoutria* a *Solidago*, *Echinocystis lobata*, *Helianthus tuberosus*, *Impatiens glandulifera*). Tudíž přecházet mezi jednotlivými náplavy po břehu není vůbec jednoduché, a schůdnější variantou je tak brodění.

S největším rozsahem usazených šterkových sedimentů se lze dnes na Bečvě setkat na úseku od Valašského Meziříčí (kde tato řeka vzniká soutokem Rožnovské a Vsetínské Bečvy) do Hranic na Moravě (obr. 1). Na tomto výše

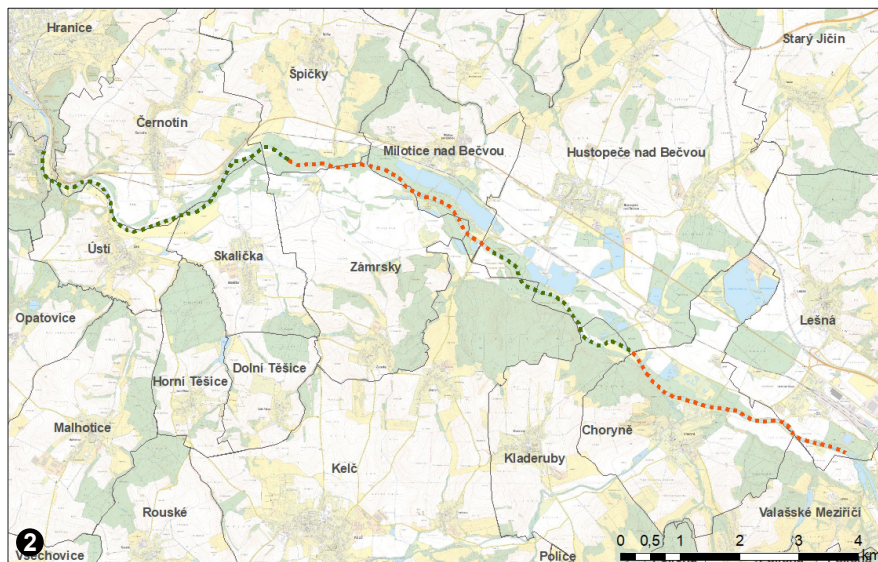
položeném úseku totiž nebyl tok řeky v porovnání s níže položenými partiemi tolik regulován. Mimo to, mnoho z úprav na jmenované části koryta vzala za své během povodní (zejm. v roce 1997) a přirozené funkce řeky byly částečně obnoveny. Obzvláště důležitou roli v říční dynamice šterkonosných řek hrají jezy, jež obvykle zabráňují přirozenému přesouvání sedimentů. Pod Hranicemi na Moravě byly na Bečvě vybudovány mohutné jezy a řeka zde byla mimo jiné silněji napřimována, což mělo za následek menší členitost břehů a téměř úplnou absenci šterkových náplavů. Naopak mezi Hranicemi a Valašským Meziříčím dodnes stojí nenápadnější tzv. sypané jezy, které řeku přehrazují s menší efektivitou a úplně nezamezují přesouvání šterkopísků. I tak je ale v jejich blízkosti koryto o poznání hlubší a téměř bez šterkových lavic. Za zánik šterkových náplavů však nemohou ani tak jezy samotné, jako spíše zpevněné břehy okolo nich. Naproti tomu neregulované části koryta se vyznačují mělkým dnem, větvením toku a odhalenými náplavy šterkopísku.

Obr. 1. Šterkový náplav Bečvy na revitalizovaném úseku nedaleko Černotína. Pohled z visutého mostu na trase mezi Černotínem a Ústím. – Foto O. Obrtlík

Metodika

Terénní průzkum byl prováděn během pozdního léta 2025 na úseku Bečvy mezi Valašským Meziříčím a Hranicemi na Moravě (přibližně 17 km toku). Bečva zde postupně překonává katastry několika obcí: Lešná – Lhotka nad Bečvou, Choryně, Kladeruby, Hustopeče nad Bečvou, Kelč–Němetice, Milotice nad Bečvou, Zámrsky, Špičky, Černotín, Skalička, Ústí a Hranice – Teplice nad Bečvou (obr. 2). Bádání bylo zaměřeno na šterkové náplavy obou břehů, jež byly všechny detailně prozkoumány bez ohledu na sukcesní fázi. Opomenuty nezůstaly ani pobřežní porosty. Celkem výzkum probíhal tři dny: 22. 8. na trase z Teplic nad Bečvou do Milotic nad Bečvou, 23. 8. od Lhotky nad Bečvou opět do Milotic nad Bečvou a 6. 9., kdy byly ještě dodatečně znovu navštíveny pravobřežní náplavy u Hustopečí nad Bečvou a Kladerub.

Obr. 2. Zkoumaná část toku Bečvy mezi Valašským Meziříčím a Hranicemi na Moravě (zeleně – úseky s četnými šterkovými náplavy, oranžově – regulovanější úseky téměř bez náplavů).

GPS souřadnice prezentovaných nálezů byly odečteny z mapové aplikace mapy.com v souřadnicovém systému WGS-84. Všechny nálezy spadají do fytochorionu 76a. Moravská brána vlastní (Skalický 1988) a jednoho ze dvou kvadrantů středoevropské mapovací sítě (6472 nebo 6473; Slavík 1971). Uvedené kategorie ohrožení vycházejí z posledního vydání červeného seznamu cévnatých rostlin ČR (Grulich 2017). Nepůvodní druhy byly klasifikovány podle posledního vydání seznamu nepůvodních rostlin ČR (Pyšek et al. 2022). Vybrané druhy byly dokumentovány na platformu iNaturalist a některé zajímavější nálezy byly dokladovány pořízením herbářových položek, které jsou uloženy v herbáři katedry botaniky Univerzity Palackého v Olomouci (OL).

Výsledky a diskuze

Většina šterkových náplavů úseku byla po povodni v roce 2024 remodelována a přeplavena novými sedimenty. Právě ty byly floristicky nejzajímavější, jelikož se na nich vyskytovala vegetace iníciálních sukcesních stádií. Už menší část z nich se vyznačovala vyvinutějšími vegetačními typy. Na náplavech řeky Bečvy byla pozorována pozoruhodná květena. Často se na nich spolu setkávají vlhkomilné i suchomilné prvky (Čuda et al. 2024). Jednoznačně nejběžnějším rodem náplavů Bečvy je rod *Persicaria*, jehož zástupci (*P. amphibia*, *P. hydropiper*, *P. lapathifolia*, *P. mitis*) místy tvoří dominanty. K dalším hojným

vlhkomilným druhům toku patří *Barbarea vulgaris*, *Lycopus europaeus*, *Mentha longifolia*, *Myosoton aquaticum*, *Rorippa sylvestris*, *Veronica anagallis-aquatica* a *V. beccabunga*. Rod *Bidens* je zde překvapivě zastoupen jen roztroušeně, a to pouze druhem *B. frondosa*. Proschlé nánosy šterku obsazují např. *Artemisia vulgaris*, *Portulaca oleracea*, *Setaria pumila* a další, nepůvodní, mnohdy okrasné druhy (viz níže). Ty se sem dostávají právě během povodní nebo při vyhazování zahradního odpadu na břehy vodních toků, čímž nepřírozně a poněkud exoticky obohacují biodiverzitu dotčených společenstev (Dostálek et al. 2022). Druhovou bohatost volného šterku rovněž zásadně ovlivňuje pokračující sukcese (Banaš et al. 2015, Hadincová et al. 2023). Především *Phalaris arundinacea* je druhem, který na tomto podkladu umí postupně expandovat a vytlačovat ostatní druhy (Klečka 2004, Babej 2012, Čuda et al. 2024). Na březích přítomné invazní druhy pronikají na náplavy jen pozvolna a zřejmě mají problém se na šterku uchytit. Avšak tyto druhy mohou zřejmě představovat větší nebezpečí právě po povodních, kdy se výrazně rozšíří jejich diaspory, což urychlí jejich invazi (Babej 2012, Kalníková pers. comm.). Tato situace ale nebyla na Bečvě v souvislosti s povodní v roce 2024 pozorována. Zajímavější nálezy, zejména druhů červeného seznamu a neofytů, jsou níže prezentovány samostatně v abecedním pořadí.

Obr. 3. Krásenka zpeřená (*Cosmos bipinnatus*) nalezena u obce Skalička, rostoucí ve společenstvu tvořeném zástupci rodu rdesno (*Persicaria*). – Foto O. Obrtlík; Obr. 4. Úpor trojmužný (*Elatine triandra*) na nově objevené lokalitě u Černotína. – Foto O. Obrtlík

Antirrhinum majus (arch/neo nat)

76a. Moravská brána vlastní, 6472d, Černotín (distr. Přerov): šterková lavice při levém břehu řeky Bečvy, v těsné blízkosti visutého mostu na cyklostezce do Ústí, cca 740 m JJZ od žel. stanice Černotín, 49°31'14,6"N, 17°46'16,3"E, 250 m n. m., jeden jedinec (21. 8. 2025 foto O. Obrtlík, iNaturalist ID 307940697).

76a. Moravská brána vlastní, 6473c, Kladeruby (distr. Vsetín): vnější okraj štěrkového náplavu na levém břehu meandru Bečvy, cca 2200 m SV od kostela v obci, 49°30'36,3"N, 17°52'51,0"E, 270 m n. m., jeden trs (22. 8. 2025 foto O. Obrtlík, iNaturalist ID 308165261).

76a. Moravská brána vlastní, 6473d, Choryně (distr. Vsetín): na obnažené půdě v pobřežním porostu levého břehu Bečvy, cca 815 m ZJZ od žel. stanice Lhotka nad Bečvou, 49°30'00,2"N, 17°55'26,8"E, 270 m n. m., jeden trs (22. 8. 2025 foto O. Obrtlík, iNaturalist ID 308140630).

Bromus carinatus (neo nat)

76a. Moravská brána vlastní, 6473c, Kladeruby (distr. Vsetín): degradovaná (zarůstající zejm. *Phalaris arundinacea* a *Salix euxina*) štěrková lavice na pravém břehu Bečvy poblíž chatkové osady, cca 1600 m JV od žel. stanice Hustopeče nad Bečvou, 49°30'39,9"N, 17°52'31,8"E, 260 m n. m., jeden větší trs (6. 9. 2025 leg. O. Obrtlík, OL, iNaturalist ID 311934029).

Buddleja davidii (neo nat)

76a. Moravská brána vlastní, 6472d, Černotín (distr. Přerov): menší levobřežní štěrková lavice řeky Bečvy, cca 615 m JV od žel. stanice Černotín, 49°31'21,2"N, 17°46'39,7"E, 250 m n. m. jeden jedinec (21. 8. 2025 foto O. Obrtlík, iNaturalist ID 307947972).

Citrullus lanatus (arch cas)

76a. Moravská brána vlastní, 6473c, Kladeruby (distr. Vsetín): štěrkový náplav na levém břehu meandru Bečvy, cca 2200 m SV od kostela v obci, 49°30'36,3"N, 17°52'54,2"E, 260 m n. m., jedna rostlina (22. 8. 2025 foto O. Obrtlík, iNaturalist ID 308155664).

Coreopsis tinctoria (neo cas)

76a. Moravská brána vlastní, 6472d, Skalička (distr. Přerov): mohutná štěrková lavice na pravém břehu Bečvy, cca 1215 m ZSZ od zámku v obci, 49°31'26,2"N, 17°46'58,9"E, 250 m n. m., jeden jedinec (21. 8. 2025 foto O. Obrtlík, iNaturalist ID 307953881).

76a. Moravská brána vlastní, 6472d, Špičky (distr. Přerov): ve štěrkovém náplavu při levém břehu Bečvy, cca 900 m ZJZ od žel. stanice Špičky, 49°32'02,0"N, 17°48'04,6"E, 250 m n. m., jeden jedinec (21. 8. 2025 foto O. Obrtlík, iNaturalist ID 307976820).

76a. Moravská brána vlastní, 6573b, Lešná (distr. Vsetín), Lhotka nad Bečvou: na vnějším okraji levobřežní štěrkové lavice koryta Bečvy, cca 750 m JJV od žel. stanice v obci, 49°29'49,8"N, 17°56'09,9"E, 270 m n. m., jeden jedinec (22. 8. 2025 foto O. Obrtlík, iNaturalist ID 308135902).

76a. Moravská brána vlastní, 6473c, Kladeruby (distr. Vsetín): pravobřežní

šterkový náplav meandru, poblíž soutoku Bečvy s Mřenkou, cca 1850 m JV od žel. stanice Hustopeče nad Bečvou, 49°30'35,3"N, 17°52'43,5"E, 260 m n. m., jednotky jedinců (22. 8. 2025 foto O. Obrtlík, iNaturalist ID 308169174).

76a. Moravská brána vlastní, 6473c, Hustopeče nad Bečvou (distr. Přerov): vnější okraj šterkové lavice při levém břehu Bečvy, naproti chatkové osadě, cca 1325 m JV od žel. stanice v obci 49°30'46,9"N, 17°52'23,7"E, 260 m n. m., jeden jedinec (22. 8. 2025 foto O. Obrtlík, iNaturalist ID 308169314).

Cosmos bipinnatus (neo cas)

76a. Moravská brána vlastní, 6472d, Skalička (distr. Přerov): mohutná šterková lavice na pravém břehu Bečvy, cca 1250 m ZSZ od zámku v obci, 49°31'26,2"N, 17°46'57,4"E, 249 m n. m., jeden trs (21. 8. 2025 foto O. Obrtlík, iNaturalist ID 307953610; obr. 3).

76a. Moravská brána vlastní, 6473c, Choryně (distr. Vsetín): náplavy na levém břehu Bečvy, cca 970 m S od vrcholové kóty Choryňská Stráž (376 m n. m.), 49°30'29,1"N, 17°53'17,7"E, 265 m n. m., jeden trs (22. 8. 2025 foto O. Obrtlík, iNaturalist ID 308153345).

Cucurbita pepo (neo cas)

76a. Moravská brána vlastní, 6472d, Černotín (distr. Přerov): nedávno přirozeně remodelovaná šterková lavice v levé části koryta Bečvy, cca 1850 m od žel. stanice v obci, 49°32'03,7"N, 17°47'46,6"E, 250 m n. m., jedna rostlina (21. 8. 2025 foto O. Obrtlík, iNaturalist ID 307970434).

76a. Moravská brána vlastní, 6473c, Kladeruby (distr. Vsetín): šterkový náplav na levém břehu meandru Bečvy, cca 2200 m SV od kostela v obci, 49°30'36,3"N, 17°52'54,2"E, 260 m n. m., jedna rostlina (22. 8. 2025 foto O. Obrtlík, iNaturalist ID 308157078).

Cyperus fuscus (C3/NT)

76a. Moravská brána vlastní, 6472d, Černotín (distr. Přerov): bahnito-písčité náplav na pravém břehu řeky Bečvy, cca 1350 m Z od žel. stanice Špičky, 49°32'01,1"N, 17°47'41,6"E, 250 m n. m., jednotky trsů (21. 8. 2025 leg. O. Obrtlík, OL, iNaturalist ID 307966650).

76a. Moravská brána vlastní, 6473c, Kladeruby (distr. Vsetín): vnější okraj šterkového náplavu na levém břehu meandru Bečvy, cca 2150 m SV od kostela v obci, 49°30'34,9"N, 17°52'50,4"E, 265 m n. m., jednotky trsů (22. 8. 2025 foto O. Obrtlík, iNaturalist ID 308165410).

Elatine triandra (C3/NT)

76a. Moravská brána vlastní, 6472d, Černotín (distr. Přerov): Vápenky, bahnito-písčité náplav na pravém břehu Bečvy, v těsné blízkosti silničního

mostu na Opatovice a Ústí, cca 90 m J od budovy bývalé vápenky, 49°31'34,3"N, 17°45'07,9"E, 245 m n. m., jednotky jedinců (21. 8. 2025 leg. O. Obrtlík, OL, iNaturalist ID 307923245, foto rev. P. Koutecký).

76a. Moravská brána vlastní, 6472d, Černotín (distr. Přerov): bahnitě naplaveniny na pravém břehu Bečvy, cca 1125 m V od žel. stanice v obci, 49°31'45,7"N, 17°47'18,5"E, 250 m n. m., jednotky rostlin (21. 8. 2025 foto O. Obrtlík, iNaturalist ID 307958827, foto rev. P. Koutecký).

Úpor trojmužný je druhem typickým pro obnažená rybníční dna a těžištěm jeho výskytu v ČR jsou, jak je to u druhů s podobnými stanovištními nároky typické, jižní Čechy. Na území dnešních krajů Moravy a Slezska se zřejmě kvůli přírodním poměrům jedná o regionálně vzácný druh. Ve větší míře se s ním v této oblasti lze setkat jen na Ostravsku. Dále je znám taktéž z Jaroslavického rybníku nedaleko Znojma a ještě na začátku minulého století byl udáván rovněž z Hané (Křísa 1990, Pladias 2025). Dvě nové lokality byly překvapivě objeveny na bahnitějších pobřežních sedimentech řeky Bečvy nedaleko obce Černotín (obr. 4). Z Pobečví dosud o druhu neexistovaly žádné záznamy, a to jak ze samotného toku, tak ani z přilehlých šterkoven a rybníků. Mohl se sem tedy dostat až recentně z relativně nedalekého Poodří, snad zoochorickou cestou. Nelze ovšem vyloučit, že byl tento drobný a nenápadný druh jednoduše v oblasti přehlížen.

Epilobium dodonaei

76a. Moravská brána vlastní, 6472d, Černotín (distr. Přerov): střed šterkové lavice při levém břehu řeky Bečvy, v těsné blízkosti visutého mostu na cyklostezce do Ústí, cca 715 m J od žel. stanice v obci, 49°31'15,3"N, 17°46'19,0"E, 250 m n. m., jedna rostlina (21. 8. 2025 foto O. Obrtlík, iNaturalist ID 307941585).

76a. Moravská brána vlastní, 6473c, Kladeruby (distr. Vsetín): rozvolněný porost nad pravým břehem meandru, u soutoku Bečvy s Mřenkou, cca 1800 m JV od žel. stanice Hustopeče nad Bečvou, 49°30'36,0"N, 17°52'47,5"E, 265 m n. m., vyšší desítky jedinců (22. 8. 2025 foto O. Obrtlík, iNaturalist ID 308157002).

Bohatá a velmi estetická populace vrbovky rozmarýnolisté tvoří na soutoku Bečvy s Mřenkou dominantu i po přeplavení sedimentů během loňské povodně. Druh je typický pro iniciační společenstva šterkových náplavů (Kalníková et al. 2021).

Equisetum ramosissimum (C2b/VU)

76a. Moravská brána vlastní, 6473c, Kladeruby (distr. Vsetín): na odkrytém šterku remodelovaného pravého břehu Bečvy, těsně při soutoku s Mřenkou, cca 1800 m JV od žel. stanice Hustopeče nad Bečvou, 49°30'36,8"N,

17°52'43,4"E, 265 m n. m., několik čtverečních metrů porostu (22. 8. 2025 leg. O. Obrtlík, OL, iNaturalist ID 308218652; obr. 5).

Tento druh byl na dané lokalitě již v minulosti zaznamenán (Koutecký et al. 2009) a jeho výskyt byl revidován po 17 letech. Remodelace náplavu přesličky větevnaté značně prospěla a polykormon pionýrsky kolonizoval obnažený štěr. Správnost determinace byla potvrzena i mikroskopicky, a to pozorováním preparátu řezu lodyhou.

Kickxia elatine (C2t/EN)

76a. Moravská brána vlastní, 6472d, Černotín (distr. Přerov): uprostřed štěrkové lavice na levém břehu Bečvy, cca 460 m V od budovy bývalé vápenky, 49°31'37,3"N, 17°45'31,7"E, 245 m n. m., tři rostliny (21. 8. 2025 leg. O. Obrtlík, OL, iNaturalist ID 307926241).

Tento vzácný polní plevel je schopen osídlovat i obnažená dna rybníků, nebo právě břehy řek (Slavík 2000). V oblasti podél Bečvy je druh recentně znám pouze z okolí Valašského Meziříčí a ojedinělý záznam z Hranic na Moravě dokládá herbářová položka J. Podpěry sebraná roku 1937 (Cimalová 2006, Pladias 2025). Nicméně všechny tyto zaznamenané údaje se vztahují na synantropní stanoviště.

Limosella aquatica (C4a/LC)

76a. Moravská brána vlastní, 6472d, Černotín (distr. Přerov): bahnito-písčité náplav na pravém břehu řeky Bečvy, cca 1350 m Z od žel. stanice Špičky, 49°32'01,1"N, 17°47'41,6"E, 250 m n. m., jednotky trsů (21. 8. 2025 leg. O. Obrtlík, OL, iNaturalist ID 307967160).

Obr. 5. Povodní silně remodelovaný štěrkový náplav s přesličkou větevnatou (*Equisetum ramosissimum*) nedaleko Hustopečí nad Bečvou. – Foto O. Obrtlík; Obr. 6. Lokalita s výskytem židovíníku německého (*Myricaria germanica*). Druh byl zde zaznamenán na levém břehu (v pozadí), avšak historicky se vyskytoval i na břehu pravém. – Foto O. Obrtlík

Myricaria germanica (C1t/CR)

76a. Moravská brána vlastní, 6473c, Kladeruby (distr. Vsetín): vnitřní okraj šterkového náplavu na levém břehu meandru Bečvy, cca 2175 m SV od kostela v obci, 49°30'35,7"N, 17°52'51,4"E, 265 m n. m., jeden menší keř (22. 8. 2025 foto O. Obrtlík, iNaturalist ID 308165302).

Náš jediný autochtonní zástupce čeledi tamaryškovitých je na území ČR velmi vzácným a bohužel mizejícím druhem. Původní výskyt tohoto specialisty šterkových náplavů se u nás v minulosti vztahoval zejména na divočící beskydské řeky, ze kterých se prakticky úplně vytratil kvůli úbytku vhodných stanovišť. Druh byl však na území ČR opakovaně zaznamenáván i na antropogenních stanovištích, konkrétně odkalištích. Na přirozených stanovištích je z recentní minulosti udáván již jen z Bečvy, Kněhyňského potoka a Morávky. Navíc na Kněhyňském potoce a Morávce (NPP Skalická Morávka) se jedná o dosadby pocházející z původních keřů, které se dříve vyskytovaly právě na řece Morávce (Skalický & Kříž 1990, Popelářová et al. 2011, Banaš et al. 2015). Na řece Bečvě byl židovíník objeven roku 2001 J. Klečkou při soutoku Bečvy s Mřenkou nedaleko Hustopečí nad Bečvou (Klečka 2001). Jeden vzrostlý plodící keř se na pravém břehu meandru objevil pravděpodobně jako důsledek stoleté vody v roce 1997. Pozdější zprávy z let 2008 a 2012 pak ještě zmiňují výskyt semenáčků na téže lokalitě (Koutecký et al. 2009, Pavelka & Koleček 2012). Při navštívení lokality roku 2024 nebyl zmíněný vzrostlý keř nalezen, namísto toho ale bylo objeveno po jednom menším jedinci na každém břehu (not. O. Obrtlík; obě rostliny vykazovaly známky okusu). Během zde prezentovaného výzkumu byl však prokázán pouze výskyt juvenilního keře na levém břehu (obr. 6), protože část pravého břehu silně zarostla. S budoucností židovíníku německého u Hustopečí nad Bečvou to tedy nevypadá příliš zářně. Nadějí by snad mohla být loňská povodeň, která značně obnažila sedimenty pravého břehu a nabídla tak vhodné prostředí pro nové semenáčky.

Sedum rupestre subsp. *erectum* (neo cas)

76a. Moravská brána vlastní, 6473c, Kladeruby (distr. Vsetín): vnitřní okraj degradované (zarůstající zejm. *Phalaris arundinacea* a *Salix euxina*) šterkové lavice na pravém břehu Bečvy, poblíž chatkové osady, cca 1715 m JV od žel. stanice Hustopeče nad Bečvou, 49°30'37,6"N, 17°52'37,7"E, 265 m n. m. (6. 9. 2025 foto O. Obrtlík, iNaturalist ID 308165302).

Ranunculus sardous (C2t/EN)

76a. Moravská brána vlastní, 6472d, Černotín (distr. Přerov): okraj SV cípu šterkové lavice při levém břehu řeky Bečvy, v těsné blízkosti visutého mostu na cyklostezce do Ústí, cca 680 J od žel. stanice v obci 49°31'16,5"N, 17°46'23,5"E, 250 m n. m., jedna rostlina (21. 8. 2025 leg. O. Obrtlík, OL, iNaturalist ID 307945232, foto rev. M. Dudáš).

Pryskyřník sardinský je jedním z nejvzácnějších zástupců obligátně terestrických pryskyřníků na našem území. Jeho recentní moravské lokality jsou situovány do nejjihnějších oblastí a ze zbytku regionu během minulého století téměř vymizel. Nově objevená lokalita je prvním a zároveň unikátním záznamem pro území Pobečví, jelikož nejbližší údaje o jeho výskytu pocházejí z podhůří Hostýnských vrchů, navíc i ty nejmladší z nich jsou datované do období přelomu devatenáctého a dvacátého století (Domin 1945 sec. Pladias 2025). Odění lodyhy poukazuje na pravděpodobnou příslušnost jedince k subsp. *xatardii* (M. Dudáš, pers. comm.), avšak rostlina neměla plně vyvinuté nažky potřebné pro bezpečnou determinaci. Přítomné plody sice vykazovaly náznak jakýchsi hrbolků, ale jednoznačné určení nebylo možné. *Ranunculus sardous* subsp. *xatardii* je navíc poddruhem nejasné taxonomické hodnoty (Štech 2019).

Salix daphnoides (C2r/EN)

76a. Moravská brána vlastní, 6573b, Lešná (distr. Vsetín): Lhotka nad Bečvou, dolní hrana svahu na levém břehu řeky Bečvy, cca 725 m JZ od žel. stanice v obci, 49°29'52,6"N, 17°55'47,0"E, 270 m n. m., naplavený kmen obřážející letorosty (22. 8. 2025 leg. O. Obrtlík, OL, iNaturalist ID 308159435).

Společně s vrbou šedou (*S. elaeagnos*) tvoří vrba lýkovcová dvojici vzácných vrb specializovaných na stanoviště šterkových náplavů. Autochtonní areály obou druhů v ČR jsou téměř totožné a zahrnují jen oblast Moravskoslezských Beskyd, záznamy z jiných oblastí představují výsadby (Chmelař & Koblížek 1990). Výskyty obou druhů u Hustopečí nad Bečvou zaznamenané během floristického kurzu ve Vsetíně (Koutecký et al. 2009) se v rámci tohoto průzkumu nepodařilo ověřit, došlo však k objevení nové lokality vrby lýkovcové. Na ní byl pozorován kmen vyplavený na břeh a dle letorostů, které z něj obřážely, bylo zřejmé, že sem doplul nedávno – nejspíše během zářijových povodní v roce 2024. Zdali byl tento padlý jedinec na své původní lokalitě vysazen, nebo se jednalo o spontánní výskyt druhu, není jasné, nicméně tento údaj představuje svědectví o vysoké dynamice pobřežních společenstev.

Salix xrubra

76a. Moravská brána vlastní, 6472d, Špičky (distr. Přerov): uprostřed šterkového náplavu meandru, na levém břehu řeky Bečvy, cca 1175 m Z od žel. stanice Špičky, 49°32'04,7"N, 17°47'49,6"E, 250 m n. m., jeden vzrostlý keř (21.8.2025 leg. O. Obrtlík, OL, iNaturalist ID 307973541, foto rev. R. J. Vašut).

Oba rodičovské druhy (*S. purpurea*, *S. viminalis*) jsou podél toku Bečvy běžnou součástí pobřežních porostů.

Solanum lycopersicum (neo nat)

76a. Moravská brána vlastní, 6472c, Hranice (distr. Přerov): Lázně Teplice nad Bečvou, šterkopísková lavice při pravém břehu Bečvy, cca 225 m JZ od žel. stanice Teplice nad Bečvou, 49°31'42,4"N, 17°44'47,7"E, 245 m n. m., jednotky rostlin (21. 8. 2025 foto O. Obrtlík, iNaturalist ID 307916547).

76a. Moravská brána vlastní, 6472d, Černotín (distr. Přerov): levobřežní šterková lavice na Bečvě, cca 875 m Z od žel. stanice v obci, 49°31'34,4"N, 17°45'39,7"E, 245 m n. m., nižší desítky rostlin (21. 8. 2025 foto O. Obrtlík, iNaturalist ID 307927092).

76a. Moravská brána vlastní, 6472d, Skalička (distr. Přerov): levobřežní šterkový náplav řeky Bečvy, cca 715 m VJV od žel. stanice Černotín, 49°31'23,5"N, 17°46'50,4"E, 250 m n. m., jednotky rostlin (21. 8. 2025 foto O. Obrtlík, iNaturalist ID 307950984).

76a. Moravská brána vlastní, 6472d, Černotín (distr. Přerov): mohutný šterkový náplav na pravém břehu řeky Bečvy, poblíž kolejí, cca 1575 m Z od žel. stanice v obci, 49°31'57,6"N, 17°47'31,7"E, 250 m n. m., stovky rostlin (21. 8. 2025 foto O. Obrtlík, iNaturalist ID 307970858).

76a. Moravská brána vlastní, 6573baa, Lešná (distr. Vsetín): Lhotka nad Bečvou, odhalené šterkové dno koryta Bečvy, cca 775 m ZJZ od žel. stanice v obci, 49°29'58,2"N, 17°55'31,6"E, 272 m n. m., jednotky rostlin (22. 8. 2025 foto O. Obrtlík, iNaturalist ID 308140043).

76a. Moravská brána vlastní, 6473c, Kladeruby (distr. Vsetín): šterkový náplav na levém břehu meandru Bečvy, cca 2215 m SV od kostela v obci, 49°30'37,0"N, 17°52'52,4"E, 270 m n. m., jednotky rostlin (22. 8. 2025 foto O. Obrtlík, iNaturalist ID 308157131).

Uvedené lokality představují jen zlomek skutečného rozšíření lilku rajčete na Bečvě. Na šterkových náplavech je to jeden z nejběžnějších druhů. Místy tvoří dominanty porostu, a dokonce zde bohatě plodí. Právě pomocí plodů lze rozeznat, že se na náplavech druh vyskytuje v několika různých odrůdách, a zřejmě se tedy na tato stanoviště dostával opakovaně.

Verbena officinalis (C3/NT)

76a. Moravská brána vlastní, 6473c, Choryně (distr. Vsetín): hustý porost na pravém břehu řeky Bečvy, těsně při soutoku s Juhyní, cca 650 m VSV od vrcholové kóty Choryňská Stráž (376 m n. m.), 49°30'13,1"N, 17°53'43,5"E, 270 m n. m. jedna rostlina (22. 8. 2025 foto O. Obrtlík, iNaturalist ID 308148591).

76a. Moravská brána vlastní, 6473c, Kladeruby (distr. Vsetín): zarůstající šterková lavice na levém břehu Bečvy, poblíž soutoku s Mřenkou, cca 1750 m JV od žel. stanice Hustopeče nad Bečvou, 49°30'36,4"N, 17°52'37,7"E,

264 m n. m., jednotky rostlin (22. 8. 2025 foto O. Obrtlík, iNaturalist ID 308169270).

Závěr

Tento průzkum přinesl zajímavé poznatky o druhové diverzitě šterkových náplavů řeky Bečvy. Na úseku od Valašského Meziříčí do Hranic na Moravě bylo zaznamenáno vícero zajímavých druhů cévnatých rostlin z řad ohrožených nebo nepůvodních druhů. Velmi překvapivé byly nálezy tří ohrožených a dosud lokálně neznámých druhů (*Elatine triandra*, *Kickxia elatine*, *Ranunculus sardous*). U další trojice, tentokrát pro tok Bečvy v minulosti již dříve objevených a zároveň velmi vzácných druhů *Equisetum ramosissimum*, *Myricaria germanica* a *Salix daphnoides*, byl úspěšně potvrzen jejich výskyt v rámci studovaného úseku řeky. Mimo *S. daphnoides* byly všechny tyto ohrožené druhy nalezeny na šterkových náplavech, což svědčí o významu tohoto vzácného typu stanoviště z hlediska regionální druhové diverzity a její ochrany. Neopomenutelný je taktéž fenomén pronikání nepůvodních rostlin do koryta řeky. Ty většinou náležely k běžněji pěstovaným zahradním druhům, ať už okrasných rostlin (*Antirrhinum majus*, *Cosmos bipinnatus*, *Coreopsis tinctoria*), nebo plodin (*Citrullus lanatus*, *Cucurbita pepo*, *Solanum lycopersicon*). Vyzdvihnout je třeba rovněž velmi hojný výskyt lilku rajčete (*S. lycopersicon*), který byl na šterkových náplavech přítomen v celé délce prozkoumaného úseku, a to i jako vegetační dominanta.

Prezentované floristické záznamy svědčí o výjimečnosti stanovišť pobřežních šterkových náplavů. Tento v naší krajině vzácný krajinný prvek má stále co nabídnout díky své proměnlivosti v čase a jeho budoucí zkoumání může pravděpodobně přinést další neočekávané a pro region zcela unikátní objevy. Pozitivní vliv povodně na rostlinnou biodiverzitu náplavů Bečvy je nezpochybnitelný. Nejen z botanického hlediska by bylo velkou ztrátou o pozůstatky těchto nevšedních biotopů na Bečvě skrze nešetrné regulace toku přijít.

Poděkování

Matěj Telička napomohl s pořízením fotografie šterkového náplavu. Srdečně díky patří Martině Ticháčkové za zhotovení mapy k této publikaci. Vojtěchu Blažkovi a Františku Lamlovi děkuji za pomoc se stylistickou a jazykovou úpravou textu. Redakční radě náleží mé poděkování za její podnětné a cenné připomínky, které přispěly ke zkvalitnění textu.

Použité zdroje

Baběj J. (2012): Biogeomorfologické mapování samovolně renaturalizovaného úseku Spojené Bečvy u Hustopečí nad Bečvou. – Ms. Diplomová práce. [Depon. in: Masarykova univerzita, Přírodovědecká fakulta, Brno].

- Banaš M., Stanovský J., Dvořák M. & Zeidler M. (2015): Příspěvek k poznání vegetace a fauny brouků 10 let po provedené revitalizaci části potoka Kněhyně (k. ú. Prostřední Bečva) v CHKO Beskydy. – *Acta Carpathica Occidentalis* 6: 93–107.
- Cimalová Š. (2006): Historické a recentní rozšíření vzácných druhů polních plevelů severní a střední Moravy a Slezska. – *Časopis Slezského zemského muzea, série A, Vědy přírodní* 55: 165–192.
- Čuda J., Hadincová V., Petřík P., Hummel J., Sejřmová Z., Borovec J., Bureš L., Wild J. & Hradecký J. (2024) Environmental factors shape the relationship between seed bank and vegetation on periodically emerged alluvial gravel bars of the Elbe river. – *Preslia* 96: 223–246.
- Dančák M. & Tkáčiková J. (2018): Exkurze za jarním aspektem na Skaličku. – *Zprávy Moravskoslezské pobočky ČBS* 7: 11–14.
- Domin K. (1945): Rozpisy floristické literatury k flóře Československa do r. 1945. – Ms. [Depon. in: Botanický ústav AV ČR Průhonice].
- Dostál J., Frantík T. & Pavlů L. (2022): Passive restoration of vegetation on gravel/sand bars in the city: a case study in Prague, Czech Republic. – *Urban Ecosystems* 25: 1265–1277.
- Duchoslav M. & Dančák M. (2016): Flóra a vegetace štěrkopískových náplavů, nátrží a břehů dolního toku řeky Bečvy u Oseka nad Bečvou patnáct let od mimořádné povodně. – *Zprávy Vlastivědného muzea v Olomouci* 311: 5–28.
- Grohmanová L. (2012): Succession and the development of alluvial communities after a flood in 1997. – *Journal of Landscape Ecology* 5: 29–49.
- Grulich V. (2017): Červený seznam cévnatých rostlin ČR. – *Příroda* 35: 75–132.
- Hadincová V., Čížková Š., Volfová E. & Čuda J. (2023): Přezijí drobnokvět v Česku rok 2050? – *Ochrana přírody* 2023/4: 4–8.
- Hradílek Z., Kučera J., Bradáčová J. & Tkáčiková J. (2018): Mechorosty okolí řeky Bečvy mezi obcemi Choryně a Špičky. – *Zprávy Moravskoslezské pobočky ČBS* 7: 66–69.
- Chmelař J. & Kobližek J. (1990): *Salix* L. – vrba. – In: Hejný S., Slavík B., Hrouda L. & Skalický V. [eds.], *Květena České republiky* 2: 457–458, Academia, Praha.
- Chytrý M., Danihelka J., Kaplan Z., Wild J., Holubová D., Novotný P., Řezníčková M., Rohn M., Dřevojan P., Grulich V., Klimešová J., Lepš J., Lososová Z., Pergl J., Sádlo J., Šmarda P., Štěpánková P., Tichý L., Axmanová I., Bartušková A., Blažek P., Chrtek J. Jr., Fischer F. M., Guo W.-Y., Herben T., Janovský Z., Konečná M., Kühn I., Moravcová L., Petřík P., Pierce S., Prach K., Prokešová H., Štech M., Těšitel J., Těšitelová T., Večeřa M., Zelený D. & Pyšek P. (2021): *Pladias Database of the Czech Flora and Vegetation*. – *Preslia* 93: 1–87.
- Kalníková V., Chytrý K., Bița-Nicolae C., Bracco F., Font X., Iakushenko D., Kącki Z., Kudrnovsky H., Landucci F., Lustyk P., Milanović Đ., Šibík J., Šilc U., Uziębło A. K., Villani M. & Chytrý M. (2021): Vegetation of the European mountain river gravel bars: A formalized classification. – *Applied Vegetation Science* 24: e12542.
- Kaplan Z., Danihelka J., Chrtek J. jun., Kirschner J., Kubát K., Štech M. & Štěpánek J. [eds] (2019): *Klíč ke květeně České republiky*. – Academia, Praha.
- Klečka J. (2001): Nález židovíníku německého (*Myricaria germanica*) na řece Bečvě. – *Časopis Slezského zemského muzea, série A, Vědy přírodní* 50: 284.
- Klečka J. (2004): Early stadiums of floodplain forest succession in a wide river beds upon an

- example of Bečva. – *Journal of Forest Science* 50: 338–352.
- Koutecký P., Popelářová M., Lustyk P., Dančák M., Tkačíková J. & Hlisnikovský [eds] (2009): Výsledky floristického kurzu České botanické společnosti ve Vsetíně (29. června – 5. července 2008). – *Zprávy České Botanické Společnosti* 44, Příloha 2009/1: 1–106.
- Křísa B. (1997): *Elatine L.* – úpor. – In: Hejný S., Slavík B., Hrouda L. & Skalický V. [eds.], *Květena České republiky* 2: 389–393, Academia, Praha.
- Kubešová S., Hradílek Z. & Tkáčiková J. (2018): Bryologická exkurze na vápencové skály u Černotína. – *Zprávy Moravskoslezské pobočky ČBS* 7: 41–44.
- Lacina J. (2003): Sukcese v povodňových korytech moravských řek na příkladu Bečvy a Desné. – In: Měkotová J. & Štěrbá O. [eds.], *Říční krajina*. (Sborník z konference.): 130–139, Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc.
- Lacina J. (2007): Desetiletý vývoj vegetačního krytu povodňového koryta Bečvy se zvláštním zřetelem na ekotony. – In: Měkotová J. & Štěrbá O. [eds.], *Říční krajina* 5. (Sborník z konference.): 145–151, Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc.
- Pavelka K. & Koleček J. (2012): Nový náález židovínku německého (*Myricaria germanica*) v korytě Bečvy. – *Acta Carpathica Occidentalis* 3: 114–116.
- Pladias (2025): Pladias – databáze české flóry a vegetace [online]. – URL: <http://www.pladias.cz/> (navštíveno 21. 10. 2025).
- Popelářová M., Hlisnikovský D., Koutecký P., Dančák M., Tkáčiková J., Vašut R. J., Vymazalová M., Dvorský M., Lustyk P. & Ohryzková L. (2011): Distribution of selected vascular plants taxa in the Beskydy Protected Landscape Area and in its close surroundings (Results of botanical grid mapping during 2006–2009). – *Zprávy České Botanické Společnosti* 46: 277–358.
- Pyšek P., Sádlo, J., Chrtěk J. Jr., Chytrý M., Kaplan Z., Pergl, J., Pokorná A., Axmanová I., Čuda J., Doležal J., Dřevojan P., Hejda M., Kočár P., Kortz A., Lososová Z., Lustyk P., Skálová H., Štajerová K., Večeřa M., Vítková M., Wild J. & Danihelka J. (2022): Catalogue of alien plants of the Czech Republic (3rd edition): species richness, status, distributions, habitats, regional invasion levels, introduction pathways and impacts. – *Preslia* 94: 447–577.
- Skalický V. (1988): Regionálně fytogeografické členění. – In: Hejný S. & Slavík B. [eds], *Květena České socialistické republiky* 1: 103–121, Academia, Praha.
- Skalický V. & Kříž Z. (1990): *Myricaria Desv.* – židovíník. – In: Hejný S., Slavík B., Hrouda L. & Skalický V. [eds.], *Květena České republiky* 2: 457–458, Academia, Praha.
- Slavík B. (1971): Metodika síťového mapování ve vztahu k připravovanému fytogeografickému atlasu ČSR. – *Zprávy Československé botanické společnosti* 6: 55–62.
- Slavík B. (2000): *Kickxia Dumort.* – úporek. – In: Slavík B., Chrtěk J. jun. & Štěpánková J. [eds.], *Květena České republiky* 6: 346–349, Academia, Praha.
- Štech (2019): *Ranunculus L.* – pryskyřník, lakušník. – In: Kaplan Z., Danihelka J., Chrtěk J. jun., Kirschner J., Kubát K., Štech M. & Štěpánek J. [eds] (2019): *Klíč ke květeně České republiky*. – Academia, Praha.
- Wild J., Kaplan Z., Danihelka J., Petřík P., Chytrý M., Novotný P., Rohn M., Šulc V., Brůna J., Chobot K., Ekrt L., Holubová D., Knollová I., Kocián P., Štech M., Štěpánek J. & Zouhar V. (2019): Plant distribution data for the Czech Republic integrated in the Pladias database. – *Preslia* 91: 1–24.